

Titel: Om substans, specielt indholdssubstans, [Uldall] 035-0130

Citation: "Om substans, specielt indholdssubstans, [Uldall] 035-0130", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_035-shoot-workidacc-1992_0005_035_Uldall_0130/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Hj 3.1.53

u

Om substans, specielt indholdssubstans.

1. ad U 20.11.52: Skal det forstås saaledes, at semematem og fonematem nu er termini, ikke for manifestationen af hvis plerematem og kenematem, men for 'dimensionerne'; f. eks. s. 2: tænkes 'front', 'back', 'groove', 'split' hver især benævnt et fonematem? Eller tænkes, forudsat min Basus-analyse rigtighed, størrelser som 'til', 'fra', 'kohærens', 'inkohærens' benævnt semematem? (Altsaa principielt = 'distinctive features'.)

Vil, i bekræftende fald, termerne fonem og grafem, med tilpæsing til hovedvunden bemærkelse, være at opgive?

2. Jeg slutter mig ^{forholdsvis} til formodningen OG 1.27, hvorefter indholdssubstansen er 'a body of opinion' (bundet til en bestemt kultur). Dette har utvivlsomt været indset tidligere, omend aldrig klart. En af hovedvanskelighederne ved at arbejde med indholdssubstansen er forøvrigt, at dette omraade, ogsaa for os selv, i fantastisk grad er overlejret med diverse traditionelle videnskabsfordomme. Eksemplet 'the dog is asleep' er godt, fordi det skulde kunne vise uafhængigheden af fysikalistisk verifikation; 'hunden' er naturligvis noget væsensforskelligt i forskellige kulturer, indtager forskellig plads i den struktur, som er 'the body of opinion'; og herved står hunden ganske paa linie med fysikalistisk menings-tomme indholdssubstansstørrelser som 'enhjørning' eller 'engel'. Der er vel i eksemplet 'the dog is asleep' ikke blot forudsat 'that the animal "is" a dog', men ogsaa at der overhovedet i en vis forstand "findes" "dogs"; at denne klasse paa en vis maade er et anerkendt led i kulturen. Vel at mærke principielt et potentielt led, jf. enhjørningen og englen: det er noget der kan 'tros paa' i den foreliggende kultur - ikke noget der nødvendigvis 'tros paa' af enhver. Og at hunden tilfældigvis lader sig fysisk verificere, er irrelevant for den sematiske bestemmelse (selvom det vel maa gælde her ligesom i den lydige udtryksubstans, at man vælger den blandt mulighederne, som stemmer bedst med den fysiske verifikation, i de tilfælde hvor en saadan kan foretages).

3. En anden hovedvanskelighed ved at arbejde med indholdssubstansen er som bekendt at en plerematisk analyse aldrig er foretaget. Men ovenstående overvejelser er allerede i høj grad relevante for WWWWWWWWW den plerematisk analyse. 'Hunden' er 'hunden i en given kultur', den skal bestemmes antropologisk, ikke som zoologisk species, og dens plerematisk definition angaar derfor dens ydelse.

Leistung, som det siges i en tysk tradition der har rødder hos Humboldt. Hos Ammann 1.92 (1925) hedder det: 'Der Ofen' spendet uns Wärme, 'der Hund' beschützt unser Haus und macht uns durch sein Bellen auf drohende Gefahren aufmerksam; 'der Hahn' verkündigt uns mit seinem Krähen den nahenden Tag ...

4. En WWWWWWW semematis plads indenfor 'body of opinion' forklarer ofte udmærket dens fremherskende 'overførte' betydninger, jf.

det gamle glossematiske eksempel 'towel-horse', der kun med rimelighed kan tænkes at opstå i en kultur hvor man kender til at bruge heste til at ride paa (der maa vel findes kulturer hvor man kender til heste men ikke har fundet paa at ride paa dem). To ting er det naturligvis herved vigtigt at huske (jeg noterer dem blot for fuldstændigens skyld): 1° forskellige egenskaber ved 'tingen' kan fremdrages alternativt i de forskellige varianter (saaet en fælles definition maa indbefatte synkretismer), jf. 'flodhest', 'løsehest', 'tøjhund', 'pladshund' (ogsaa brugeligt om et menneske der holder vagt) osv.; 2° konnotationer indgaar ofte - dels en fremherskende i den pågældende kultur, som netop fremfor alt dækker 'the opinion' (hunden som helligt dyr hos Zoroastrikerne, som paria dyr hos Inderne, som trækdyr hos Eskimoerne); men ogsaa disse konnotationer kan alternere saaledes at træk, der ikke i den pågældende kultur paa fremherskende maade tildeles 'tingen' af 'the opinion', træder frem i givne varianter ('hundeanst', 'hund' som skælbrd, osv., indenfor en kultur hvor den fremherskende 'opinion' sikkert snarest klassificerer hunden som jagt- og vagtdyr, altsaa netop ikke med de egenskaber der er involverede i de nævnte varianter); til konnotationerne hører ogsaa konnotationen 'arisk', som ved 'enhjørning'.

5. Ud fra de forudsætninger, der her er opereret med (jf. 6 nedenfor, hvor andre forudsætninger forsøges), maa det formentlig stadig være rigtigt, at det, det gælder om at finde, er 'the common denominator' for samtlige varianter af et saadant 'tingsnavn' som 'hund', 'hest'. Jf. eksemplet 'towel-horse' i formuleringen fra 1936. Dette er det overordentlig vigtigt at afgøre, da den plerematisk (og ikke blot den sematiske) analyse afhænger fuldkommen heraf. (Der maa, som sagt ovenfor pkt. §// 4, regnes med synkretismer.)

6. Dersom man forestiller sig en plerematisk analyse gennemført ud fra ovenanførte princip, vilde det være interessant paa forhaend at aue hvilket plerematem-inventar og hvilket sem(em?)a-tem-inventar der kan komme til at foreligge. Dette er det i virkeligheden meget vigtigere at vide, eller endnu vigtigere at vide, end hvordan en sem(em?)ati skal bestemmes (selvom det sidste i praksis bliver forudsætning for det første). Som basis for den sematiske beskrivelse maa man tænke sig at besidde et analogt til substans-muligheds-inventaret som skitseret for Phonematics U 20.11.52 s. 3. Dette forestiller jeg mig som et orienteringsskema for simple adferdsituationer: det maa, direkte eller indirekte, indbefatte størrelser som 'til', 'fra', 'her', 'der', 'jeg', 'du' osv. osv.

✓ Dette invaliderer ganske Ammanns videnskabeligt set yderst primitive eksempler (den vaede ovn paa Bornholm spænder ingen Wæm, osv.).

